

Asia: VN/8915/2024

Lausuntopyyntö arviomuistiosta: Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistustarpeet ja yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijasta

Lausunnonantajan lausunto

Työtarjousten velvoittavuuden lisääminen

Arviomuistiossa esitetään, että ”Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että työvoimaviranomaisen tekemät työtarjoukset olisivat työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavia heti työnhakijan työnhakijaksi rekisteröitymistä lukien.” Lisäksi esitetään, että ”Työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavia työtarjouksia käytettäisiin myös ohjaamaan osa-aikaista työtä tekeviä kokoaikaiseen työhön. Jos kokoaikatyön hakemiseen velvoittaminen ei yksittäisessä tapauksessa ole tarkoituksenmukaista, työtarjouksia tehtäisiin myös muuhun osa-aikaiseen työhön... Tarkoitus on, että pyritäisiin sopimaan sellaisesta työajasta, että kahden osa-aikaisen työn yhteensovittaminen onnistuu. Pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä voisi olla käsillä vasta haastattelun jälkeen, jos tulos olisi se, että työaika ylittäisi 40 tuntia viikossa tai työvuorojen yhteensovitus olisi ilmeisen mahdotonta.”

Vammaisfoorumi huomauttaa, että vammaisille henkilöille osa-aikatyö on usein ainoa mahdollisuus työllistyä ja tällaiset kokoaikaiseen työhön ohjaavat toimet välittömästi työnhakijaksi rekisteröitymisen jälkeen johtavat monen vammaisen kohdalla vaikeaan tilanteeseen ja ovat myös ristiriidassa arviomuistion muiden ehdotusten kanssa. Toisaalla arviomuistiossa ehdotetaan, että palveluprosessi perustuisi vahvasti asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimapalveluiden asiantuntija arvioisi alkuhaastattelussa. Yleisesti rekisteröitymisen jälkeen välittömästi ei järjesty alkuhaastattelu, eikä siis palvelutarpeen arviointia eikä työllistymissuunnitelmaa ole ehditty tehdä. Näin ehdotetun työtarjousten velvoittavuuden lisäämisen ei voida katsoa olevan vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämistä, vaan päinvastoin se johtaa heikompaan työelämäosallisuuteen ja laajempaankin syrjäytymiseen.

Vammaiset asiakkaat saattavat tarvita runsaastikin tukea työnhakuunsa, mikä tulee tunnistaa alkuhaastattelussa. Alkuhaastattelussa havaittu tuen tarve johtanee täydentäviin

työnhakukeskusteluihin, joita on syytä arviomuistion ehdotuksenkin mukaisesti järjestää nykyistä vastaavasti tai jopa useammin sekä asettaa työnhakuvelvollisuus huomattavasti alennettuna tai asettamatta lainkaan. Vammaisfoorumi ei katso hyväksi ajatukseksi asettaa työtarjouksia velvoittaviksi heti rekisteröitymisestä lähtien.

Työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuksesta luopuminen

Vammaisfoorumilla ei ole lausuttavaa asiasta.

Nuoret ja velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden edellytyksenä

Vammaisfoorumi kannattaa ajatusta siitä, että hakuvaihtoehtoihin lisätään muitakin osaamista lisääviä koulutuksia kuin tutkintotavoitteiset koulutukset. Lisäksi on muistion mukaisesti ajanmukaista muuttaa hakuvelvollisuuden seuranta monimuotoiset opintopolut paremmin huomioivalla tavalla.

Palveluprosessin uudistaminen (ml. työnhakuvelvollisuus)

Vammaisfoorumi pitää hyvänä, että ehdotettavassa vaihtoehdossa palveluprosessi perustuisi vahvasti asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimapalveluiden asiantuntija arvioisi alkuhaastattelussa. Palvelutarpeen arvioinnissa on olennaista sen yksilöllisyys ja myös vammaisuuteen liittyen yksilöllisen tilanteen arviointi ja siitä seuraava palvelutarve.

Vammaisfoorumi korostaa, että palvelutarpeen selvittäminen vaatii osaamista asiantuntijalta. Pelkkä alkuhaastattelu ei välttämättä riitä siihen, että työnhakija ohjautuu asian- ja tarpeenmukaisiin palveluihin ja hänen palvelutarpeensa tulevat yksilöllisesti arvioitua. Asiantuntijat tarvitsevat tietoa vammaisuudesta ja osaamista eri tavoin vammaisten työnhakijoiden kohtaamiseen.

Vammaisfoorumi ry haluaa erityisesti painottaa te-palvelujen asiantuntijoiden asiantuntemuksen pitämistä ajan tasalla koskien työkykyyn liittyviä kysymyksiä sekä vammaisille ja osatyökykyisille suunnattuja palveluita. TE-palvelujen asiantuntijat ja tulevien työllisyysalueiden työvoimaviranomaiset ovat niitä henkilöitä, jotka toimeenpanevat paikallisella tasolla YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista.

Vammaisfoorumi muistuttaa myös, että vammaisen työnhakijan kohdalla on olennaista huomioida vammaisjärjestöjen kumppanuuden mahdollisuus palvelutarpeen arvioinnissa ja työllistymissuunnitelman laatimisessa työnhakijan tätä toivoessa.

Yksityisen työväilyksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista

Vammaisfoorumilla ei ole lausuttavaa asiasta.

Yleinen palaute / Muut muistion kohdat

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiasta.

Tässä yhteydessä Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa siitä, että työvoimaviranomaisen osaamisesta ja asiantuntemuksesta on pidettävä huolta. Työvoimaviranomaisella tulee olla osaamista vammaisten ihmisten kohtaamiseen ja heidän palvelutarpeensa arviointiin. Palveluissa tulee ymmärtää YK:n vammaissopimuksen velvoitteet ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvoite.

Työvoimaviranomainen kohtaa vammaisia työttömiä henkilöasiakkaita melko harvoin ja tulevilla työllisyysalueilla voi kohtaamisia olla vielä harvemmin. Tämän vuoksi työvoimaviranomaiselle suunnattujen ohjeiden tulee olla selkeitä ja helposti käytännön työssä sovellettavia. Työvoimaviranomaisen ymmärrystä ja osaamista vammaisuuteen liittyvistä asioista ja yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa tulee vahvistaa. Vammaisfoorumi on nähnyt hyväksi työkykykoordinaattoreiden panoksen ja heidän osaamisensa hyödyntämisen työvoimaviranomaisessa. Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että jatkossakin työvoimaviranomaisella on käytössään työkykykoordinaattoreita, jotka tunnistavat vammaisten henkilöasiakkaiden palvelumahdollisuudet paremmin ja työvoimaviranomainen voi konsultoida heitä. Työkykykoordinaattoreilla on pääsääntöisesti myös yhteydet vammaisjärjestöihin.

Lisäksi Vammaisfoorumi huomauttaa, että hallitusohjelmassa on kirjaus työolosuhteiden järjestelytuen kehittämisestä. Työolosuhteiden järjestelytuen ohjeistuksella, jossa huomioitaisiin nykyistä laajemmat käyttökohteet, voitaisiin toteuttaa osittain hallitusohjelman kirjausta. Vammaisfoorumi esittää kuitenkin myös laintasoista uudistusta mm. niin, että työpäivän aikana tapahtuvat siirtymät sisältyisivät työolosuhteiden järjestelytuen piiriin, jos henkilö tarvitsee ja hänelle on myönnetty vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja työmatkoihin.

Ignatius Katri

Vammaisfoorumi ry - puheenjohtaja Veera Florica Rajala, pääsihteeri Anni Kyröläinen, p. 045 217 4936, anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi